

Correctievoorschrift examen VMBO-GL en TL

2003

tijdvak 2

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING VBO-MAVO-D

inzenden scores

Vul de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten in op de optisch leesbare formulieren of verwerk de scores in het programma Wolf.

Zend de gegevens uiterlijk 20 juni naar de Citogroep.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 REGELS VOOR DE BEOORDELING

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO- 02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 ALGEMENE REGELS

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het beoordelingsmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
Voor de beroepsgerichte programma's in de basisberoepsgerichte, de kaderberoepsgerichte en de gemengde leerweg en voor de algemene vakken in de basisberoepsgerichte leerweg in het jaar 2003 en mogelijk latere jaren:
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de door het bevoegd gezag gegeven regels.

3 VAKSPECIFIEKE REGELS

Voor dit centraal schriftelijk examen Geschiedenis en staatsinrichting GL en TL en Geschiedenis en staatsinrichting VBO-MAVO-D kunnen maximaal 56 scorepunten worden behaald.

De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak Geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

4 BEOORDELINGSMODEL

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 punt toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

DE KOLONIALE RELATIE INDONESIA – NEDERLAND

+

HET INDONESIA – NEDERLANDS CONFLICT 1945 – 1949

- 1 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken (één van onderstaande):
Er kwamen minder schepen terug, omdat
- er ook schepen ingezet werden in de handel die in Azië zelf plaatsvond (inter-Aziatische/regionale handel).
 - er tijdens de gevaarlijke reizen schepen vergingen/kapingen plaatsvonden.
 - er in Azië een groot aantal schepen nodig was voor militaire doeleinden.
 - er een aantal schepen in zo'n slechte staat in Azië aankwam, dat de terugtocht niet verantwoord was/het schip niet meer gerepareerd kon worden.
- 2 **maximumscore 2**
- uitspraak 1: meer
 - uitspraak 2: een uitzondering
 - uitspraak 3: inheemse adel
- Indien drie antwoorden juist 2
Indien één of twee antwoorden juist 1
- 3 **D**
- 4 **maximumscore 2**
Uit het antwoord moet blijken dat:
- bron 3 bruikbaar is, 1
 - want uit deze bron blijkt dat (één van onderstaande): 1
- een toename van particuliere ondernemingen in de Indonesische mijnbouw gunstig was voor de Nederlandse schatkist / gunstig was voor de Nederlandse ondernemingen zelf.
 - mijnbouw uitgevoerd door de overheid te duur / te risicovol was.
 - er een argument genoemd wordt vóór particuliere ondernemingen / tegen overheidsbedrijven.
- 5 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken:
Nederland wilde zijn grondgebied uitbreiden om meer macht/gezag/invloed/aan zien/winst te krijgen.
- 6 **C**
- 7 **maximumscore 1**
Voorbeeld van een juist antwoord:
- Hij had een belangrijke taak, omdat hij de schakel was tussen de inheemse bevolking en de Nederlandse bestuurders / hij veel aanzien genoot bij de inheemse bevolking / de inheemse bevolking gewend was te gehoorzamen aan de inheemse adel.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

○ 8 **maximumscore 1**
 Uit het antwoord moet blijken dat Indonesië voor Nederland een sieraad / een gordel van smaragd was.

○ 9 **maximumscore 2**
 → 1 is een oorzaak
 → 2 is een gevolg
 → 3 is een oorzaak

Indien drie antwoorden juist 2
 Indien één of twee antwoorden juist 1

○ 10 **maximumscore 3**
 Voorbeelden van juiste antwoorden:

• Bron 7 hoort bij vraag 2, omdat uit de bron blijkt dat het nationalisme gestimuleerd werd / het Indonesische volkslied/de eigen vlag gebruikt werd / de Nederlandse taal niet meer gesproken mocht worden 1

• Bron 8 hoort bij vraag 1, omdat Nederland en Indonesië op economisch gebied verbonden zijn / de Nederlandse economie (door het Cultuurstelsel) afhankelijk raakte van Indonesië

óf:

Bron 8 hoort bij vraag 2, omdat het eenzijdig inpikken van de winsten door Nederland als zeer onrechtvaardig werd beschouwd / (op termijn) leidde tot verzet 1

• Bron 9 hoort bij vraag 1, omdat Nederland Indonesië tot ontwikkeling wilde brengen / aan de bevolking hogere welvaart wilde geven

óf:

Bron 9 hoort bij vraag 2, omdat Nederland bevoogdend / vanuit een superioriteitsgevoel optrad 1

opmerking

Alleen als na een keuze een juiste uitleg volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

● 11 A

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

○ 12 **maximumscore 2**

Voorbeelden van juiste antwoorden:

- argumenten vóór deze stelling (twee van onderstaande):
 - Het door de VOC / het Cultuurstelsel verdiende geld ging naar Nederland.
 - De bevolking werd onderdrukt/uitgebuut.
 - Vanaf 1870 is op gewelddadige wijze grondgebied veroverd (bijvoorbeeld Atjeh).
 - Het nationalisme werd onderdrukt.
 - Indonesië heeft het geld nodig om het land op te bouwen.
 - Nederland had het recht niet om Indonesië te koloniseren.
- óf:
 - argumenten tégen deze stelling (twee van onderstaande):
 - Door het Cultuurstelsel werd de welvaart verhoogd.
 - Nederland heeft gezorgd voor infrastructuur.
 - Door de Ethische Politiek kwam er o.a. beter onderwijs en betere gezondheidszorg.
 - Wij zijn nu niet verantwoordelijk voor de daden van toen.
 - De eenheid van Indonesië werd door Nederland tot stand gebracht.

per argument

1

opmerking

Alleen als na een keuze een juist bijpassend argument volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

○ 13 **maximumscore 1**

Eén argument uit de rij argumenten waarvoor in de vorige vraag **niet** gekozen is.

○ 14 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord (één van de onderstaande):

- Nederland had op dat moment geen daadwerkelijk gezag over Indonesië / de Indonesiërs.
- De radiotoespraak werd niet of nauwelijks ontvangen/beluisterd/begrepen/verstaan.
- Nederland had jarenlang verzoeken van de Indonesiërs om meer invloed in het bestuur genegeerd.

● 15 **A**

○ 16 **maximumscore 2**

- Bron 11 hoort bij gebeurtenis d.
- Bron 12 hoort bij gebeurtenis b.
- Bron 13 hoort bij gebeurtenis a.
- Bron 14 hoort bij gebeurtenis c.

Indien vier antwoorden juist

2

Indien twee of drie antwoorden juist

1

Indien nul of één antwoord juist

0

● 17 **F**

○ 18 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord:

- communisme/terrorisme/nationalisme

○ 19 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord:

- kolonialisme/imperialisme/nationalisme

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

● 20 C

SOCIALE ZEKERHEID EN VERZORGINGSSTAAT IN NEDERLAND

+

ONTWIKKELING VAN DE GEZONDHEIDSZORG IN NEDERLAND

● 21 A

○ 22 **maximumscore 2**

Voorbeelden van een juist antwoord:

- De socialisten waren voor invoering van het algemeen kiesrecht.
- Door invoering van het algemeen kiesrecht kregen de socialisten meer politieke macht.
- In het parlement konden de socialisten sociale wetten (ter bestrijding van de armoede) voorstellen.

óf:

- Door invoering van het algemeen kiesrecht zou de politieke macht van de socialisten groter worden en konden zij sociale wetten doorvoeren.

opmerking

Indien de drie begrippen, gerelateerd aan de vraagstelling, juist gebruikt zijn, mogen twee scorepunten worden toegekend.

Indien twee begrippen, gerelateerd aan de vraagstelling, juist gebruikt zijn, mag één scorepunt worden toegekend.

○ 23 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord:

- Wie geven er in de periode 1879–1913 armenhulp?
- Wanneer nemen gemeentebesturen meer dan de helft van de uitgaven aan armenhulp voor hun rekening?
- Welke ontwikkeling zie je in de uitgaven voor armenhulp in de periode 1879–1913?

○ 24 **maximumscore 1**

Voorbeelden van een juist antwoord:

- Waarom gaven eerst de overige instellingen het meeste uit aan armenhulp en pas later de gemeentebesturen?
- Wat was de oorzaak van de groei van de uitgaven voor armenhulp?
- Wat was het gevolg van de toegenomen uitgaven voor de begroting van de gemeenten?

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

○ **25 maximumscore 3**

Uit het antwoord moet blijken:

- Bij onderwerp a hoort bron 20, omdat het met de hygiëne in arbeidersgezinnen niet best was gesteld, zorgde de school daarvoor 1
- Bij onderwerp b hoort bron 21, omdat een arbeider nauwelijks de mogelijkheid had om vrij te krijgen/vrije dagen op te nemen 1
- Bij onderwerp c hoort bron 23, omdat de woonomstandigheden zeer armoedig waren *óf*:
 Bij onderwerp c hoort bron 20, omdat als gevolg van het niet kunnen beschikken over een fatsoenlijke badkamer in de arbeiderswoningen, de school deze voorziening organiseerde 1

opmerking

Elke afbeelding mag maar één keer worden gebruikt.

Alleen als na een juiste keuze een juiste verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

○ **26 maximumscore 2**

- bron 24; genomen maatregel: wetenschappelijk onderzoek laten uitvoeren / zuiver leidingwater aanbieden 1
- bron 27; genomen maatregel: invoering van een tonnenstelsel (i.p.v. ophoping in beerputten) 1

opmerking

Alleen als na een juiste bron een juiste maatregel staat, mag een scorepunt worden toegekend.

○ **27 maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken:

de aanpassing van (overheids)financiën aan de (verslechterde) economische omstandigheden / de aanpassing van (overheids)uitgaven aan de (afgenomen overheids)inkomsten

opmerking

Alleen als beide onderdelen van het antwoord juist zijn, mag een scorepunt worden toegekend.

○ **28 maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord:

→ De kritiek van de tekenaar op het beleid is dat de regering de werklozen niet helpt / laat verdrinken.

○ **29 maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord:

→ Argument van Colijn was dat de regering geen financiële middelen had om de werklozen te ondersteunen / de regering zich moest aanpassen aan de slechte economische situatie / de regering wachtte op betere tijden en tot die tijd weinig kon ondernemen.

○ **30 maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord:

→ om zwartwerken te voorkomen / om te voorkomen dat werklozen stiekem gingen bijklussen / ter controle van werklozen

Vraag	Antwoord	Scores
○ 31	maximumscore 2 • Bron 30 is kenmerkend voor liberalen • Bron 31 is kenmerkend voor socialisten	1 1
○ 32	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord: • a = werkgevers/ondernemers/bazen • b = harmonie • c = regering/overheid/staat	1 1 1
○ 33	maximumscore 2 → Bij periode 1 hoort c → Bij periode 2 hoort b → Bij periode 3 hoort a Indien drie antwoorden juist Indien één of twee antwoorden juist	2 1
● 34	B	
○ 35	maximumscore 2 • bron 33 • bron 35	1 1
● 36	B	
○ 37	maximumscore 1 Voorbeelden van een juist antwoord: Moeder schaamde zich vroeger, omdat de meeste mensen toen vonden dat → je moest werken voor je geld/inkomen / je voor jezelf moest zorgen. → het niet vanzelfsprekend was dat de staat voor je zorgde. → het erg was als de burens zulke dingen over je zeiden/dachten. → het erg was als je niet voor je kinderen kon zorgen.	
○ 38	maximumscore 1 Voorbeelden van een juist antwoord: indien wel eens: → Als zij werkt, kan zij niet voldoende tijd besteden aan de opvoeding van haar kind. → De bijstand geeft een bestaansminimum aan mensen die om wat voor reden dan ook niet werken. → Iemand die er zo over denkt, kan maar beter geen betaald werk verrichten. <i>óf:</i> indien niet eens: → Het lijkt er op dat zij uit gemakzucht geen baan wil hebben. → Het is heel goed mogelijk een kind op te voeden én te werken / er zijn mogelijkheden voor kinderopvang (zelfs via de werkgever). → Iedereen zou in principe betaalde arbeid moeten verrichten. <i>opmerking</i> <i>Alleen als na een mening een juiste bijpassende verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.</i>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

○ 39 **maximumscore 2**

Voorbeelden van een juist antwoord:

- medische kennis: er zijn voorbehoedmiddelen beschikbaar gekomen (zoals de anticonceptiepil) / tegenwoordig is het mogelijk een zwangerschap (met een medische ingreep) af te breken / het is tegenwoordig mogelijk vruchtbaarheidsproblemen (deels) op te lossen 1
- de rol van de kerk in de samenleving: tegenwoordig heeft de kerk minder invloed als het gaat om het verbieden van abortus / het gebruik van voorbehoedmiddelen 1

BRONVERMELDING

- 1: naar: F. Gaastra, De geschiedenis van de VOC, Zutphen 1991, pag. 115.
- 2: naar: M. Bossenbroek (red.), Weerzien met Indië, nr. 32, Zwolle 1995, pag. 763.
- 3 en 4: naar: M. Bossenbroek (red.), Weerzien met Indië, nr. 31, Zwolle 1995, pag. 739.
- 5: naar: M. Bossenbroek (red.), Weerzien met Indië, nr. 32, Zwolle 1995, pag. 762.
- 6: J. van Doorn, De laatste eeuw van Indië, Amsterdam 1994, pag. 193.
- 7: naar: H. Buiten, Nederlands-Indië (1830-1949), een kolonie in ontwikkeling, Utrecht/Antwerpen 1993, pag. 107-108.
- 8: naar: M. Bossenbroek (red.), Nederland en Indonesië: vier eeuwen contact en beïnvloeding, z.p. 2000, pag. 26.
- 9: naar: C. Fasseur, De weg naar het paradijs en andere Indische geschiedenissen, Amsterdam 1995, pag. 194.
- 10: naar: J. Woltjer, Recent verleden, Nederland in de twintigste eeuw, Amsterdam 1992, pag. 301.
- 11: J. Blom en E. Lamberts (red.), Geschiedenis van de Nederlanden, Rijswijk 1994, pag. 477.
- 12: L. Giebels, Soekarno, Nederlands onderdaan, een biografie, 1901-1950, Amsterdam 1999, pag. 356.
- 13: naar: H. van den Doel, Het Rijk van Insulinde, opkomst en ondergang van een Nederlandse kolonie, Amsterdam 1996, pag. 282.
- 14: naar: NRC-Handelsblad, 04-08-1997.
- 15: F. Behrendt, Grafische signalen, Amsterdam 2000, pag. 100.
- 16: naar: J. Toebes (red.), Nijmegen breekt uit zijn wallen, Nijmegen 1984, pag. 18.
- 17: naar: Th. Wouters, Van bedeling naar verheffing, Deel XI, Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland, Tilburg 1968, pag. 131.
- 18: M. van Doorn e.a. (red.), Den Haag zoals het was, Zwolle 1993/1994, pag. 311.
- 19: Het beste van Albert Hahn, Amsterdam/Brussel 1984, pag. 112.
- 20: M. van Doorn (red.), Den Haag zoals het was, Zwolle 1993/1994, pag. 370.
- 21: Het beste van Albert Hahn, Amsterdam/Brussel 1984, pag. 54.
- 22: M. van Doorn (red.), Den Haag zoals het was, Zwolle 1993/1994, pag. 393.
- 23: R. Claassen, Met eigen ogen, Den Haag 1998, pag. 92.

24 en 25: naar: J. Verdoorn, Het gezondheidswezen te Amsterdam in de 19e eeuw, Nijmegen 1981, pag. 46 en 45.

26: naar: R. van Hoften en F. Janssen, 't Hert is der uut, Nijmegen 1981, pag. 72.

27: naar: C. van der Eerden-van der Leer (e.a.), Leven, afbraak en herbouw: een beeld van de Nijmeegse benedenstad 1874-1974, Nijmegen 1982, pag. 24.

28: L. Mulder en A. Doedens, Beeld van de twintigste eeuw, Apeldoorn 1984, pag. 145.

29: H. Bas en K. van den Heuvel (red.), Nederland in de twintigste eeuw, Utrecht 1995, pag. 47.

30 en 31: naar: H. Bas en K. van den Heuvel (red.), Nederland in de twintigste eeuw, Utrecht 1995, pag. 118-119.

32: naar: H. Vossen (red), Vertrouwde patronen, nieuwe dromen; Nederland naar een industriële samenleving 1948-1973, IJsselstein 1992, pag. 14.

33: J. Collignon, Je moet toch wat, Amsterdam 1981, pag. 109.

34: Het groot Opland boek, De Groene Amsterdammer, de Volkskrant, Amsterdam 1993, pag. 158.

35: C. Pola, De wereld van Eppo Doeve, Amsterdam 1984, pag. 67.

36: P. van Straaten, Peter van Straaten, Zwolle 1997, pag. 174.

37: naar: H. Bas en K. van den Heuvel (red.), Nederland in de twintigste eeuw, Utrecht 1995, pag. 129.